

HÅKON FORFOD SØNNELAND

MIN KREATIVE METODE

- **Viggo Venn**
- **Per Spook**
- **Sanna Sarromaa**
- **Jenny Jordahl**
- **Drillo**
- **Hilde Louise
Asbjørnsen**
- **Kjartan Fløgstad**
- **Lars Mytting**
- **m.fl.**

Forord

Hva er din kreative metode?

Denne e-boka inneholder intervjuer jeg har gjort til nettsiden min. Jeg må innrømme at intervjuobjektene er ganske tilfeldig utvalgt. Jeg spurte rett og slett om et intervju da jeg møtte på kreative folk. Viggo Venn holdt show på Gran, der jeg bor. Kjartan Fløgstad og Drillo var på fest på Gyldendal. Sanna Sarromaa var paneldeltaker i et arrangement på Glasslåven kunstsenter og atélier, der jeg har studio. Lars Mytting var med på et kunstprosjekt jeg holdt på med (se det aller siste bildet i boka).

Intervjuene ble foretatt før korona, og er ikke oppdatert, men det er like fullt mange tips å ta med seg for den som ønsker å bli mer kreativ.

Jeg håper du finner noe å ta med deg!

Håkon Forfod Sønneland, Gran, høsten 2024

Innhold

Forord	2
Den moderne klovnen Viggo Venn : Bare klem ut noe!	4
Sanna Sarromaa : Kreativ uten kunst.....	8
Illustratør Jenny Jordahl : Går for det uperfekte	12
STILLE! Oppfinneren Erik Alfred Tesaker arbeider!	19
Komiker Terje Sporse : Ikke vær redd for de dårlige ideene!.....	24
Amandavinnere John Kåre Raakes kreative metode: Sov på det!	29
Thor Gotaas lar seg lett begeistre	32
Forfatter Jan Tore Noreng : Reiser bort og jobber tre timer om dagen.....	36
Hilde Louise Asbjørnsen : «Kreativitet og kjærlighet henger tett sammen».....	42
Kjartan Fløgstad : Skrivebordet er et lite kreativt sted	46
Drillo : -Kreative spillere er sjeldne	49
Per Spook : Trenger et mål for å være kreativ	51
Sånn får Lars Mytting ideer: Setter seg ned og skriver noe dårlig.....	54

Den moderne klovnen Viggo Venn: Bare klem ut noe!

Her er det viktigste Viggo Venn lærte på klovneskole:

– Hvis man MÅ lage, da blir man kreativ. Bare klem ut noe!

Viggo Venn er ikke redd for å gi mikrofonen til publikum. Han er en moderne klovner.

Jeg så Viggo Venn på scenen, og lo og lo og lo. Selv om jeg ikke alltid visste hva jeg lo av. For kvelden lovet stand up, men Viggo Venn i rød trikot var langt fra den tradisjonelle varianten. Etter showet grep jeg tak i ham, og avtalte et intervju til nettsiden min, sonneland.no.

Et godt spørsmål

-Hvilket spørsmål har du lyst til å bli stilt om kreativitet?

-Hihihi! Jeg har jo lyst til å bli spurt «Hvordan bruker en klovner kreativitet?»

–«Hvordan bruker en klovner kreativitet?»

– Bra spørsmål! Veldig bra spørsmål! Nei, altså. Vi lager mye av det vi gjør på scenen på der og da, sammen med publikum. Vi bruker tilbakemeldingene fra publikum. Det føler jeg er litt

annerledes fra hvordan forfattere og komikere og egentlig alle kreative folk jobber, at vi bruker feedbacken veldig tidlig i prosessen.

Hvis publikum liker noe, borrar vi dypere i det og fortsetter mer på det. Vi kommer gjerne med en liten, vag idé, og det publikum liker, det går vi mye hardere inn i.

En moderne klovn

-Du definerer deg selv som klovn?

– Ja, jeg har gått på klovneskolen Ecole Philippe Gaulier. Men det er ikke blomst med vann i og store sko, liksom. Det var der Sasha Baron Cohen gikk, for eksempel.

Viggo Venn har turnert i flere verdensdeler i tre og et halvt år. Og ja, han HETER Viggo Venn.

-Hva var det viktigste du lærte om kreativitet på den skolen?

– Det er en skapende skole. Hver fredag var det visning som vi MÅTTE lage. Og hvis man MÅ lage, da blir man kreativ. Det nytter ikke å legge lista så høyt ... man MÅ få noe ut.

Det gjelder bare å klemme ut noe. Det å feile er helt gull, det har vi opplevd. Det viktigste er bare å sette i gang. Før tenkte jeg mye, analyserte mye. Nå er jeg mye mer ukritisk, bare får det ut. Hvis det skjer en feil, bare ta det som en gave. Hvis du får positiv feedback fra publikum, er det bare å fortsette der.

Kreativ praksis

-Bruker du det i praksis?

– Ja. Nå er jeg ferdig med årets show, og skal begynne å lage en ny time til Edinburgh Fringe.

– En ny TIME på Europas viktigste humorfestival! Det er enormt lenge på en scene!

-Ja, så nå er det om å gjøre å gå på open mics, prøve nye ting, gå opp mye på scenen.

– Du må jo være den nordmannen som reiser mest rundt og er morsom? Europa, Australia, Usa...

– Jeg har vært på turne i nesten tre og et halvt år. Det begynte med at vi spilte i Brighton, vi er en duo som kaller oss [Zach and Viggo](#), mens vi var på skolen, og vant pris for «best comedy». Da fikk vi litt pressedekning, så gikk det så bra i Edinburgh at vi ble invitert til Australia, og så balla det litt på seg etter det. Så vi har levd i en koffert i tre og et halvt år.

Skulle bli økonom

-Hvordan sier du i en setning hva slags klovner du er?

– En klovner som står på så stor scene som mulig, og som får så mange folk som mulig til å le, uten at de vet hvorfor de ler.

-Hva gjorde at du ble klovner?

-Jeg hadde ikke planlagt å bli klovner å reise rundt i verden. Tenk å fortelle foreldra sine det «Ja, jeg skal bli klovner»...

– Jeg studerte økonomi, og drev litt smått med stand-up i Kristiansand. Så dro vi til [Edinburgh Fringe-festivalen](#) for å se litt britisk stand-up, se hva som rørte seg. De er litt mer alternative i England, og har utviklet sjangeren mer enn i Norge.

Da tipset Martin Beyer-Olsen meg om et show med en fyr som het Doctor Brown. Han jeg reiste med sa «jeg skal IKKE se et klovnershow», men det er noe av det gøyeste jeg har sett i hele mitt liv. Det VAR så moro, jeg lo godt nedi magan, selv om jeg ikke skjønnte helt hvorfor jeg lo. Det kjenner du kanskje igjen etter å ha sett meg på scenen også, det gir ikke HELT mening, alltid.

-Absolutt! Men det er gøy!

Begynte med workshop

-Jeg sjekka bare ut hvor han hadde gått. Så dro jeg på en klovnerworkshop, og skjønnte ingenting. Men det endte med at jeg begynte på skolen i Frankrike. Jeg begynte fordi jeg ville bli flinkere i humor, så viste det seg at det var en teaterhøgskole.

– Hvordan gikk det med økonomiutdannelsen din?

– Jeg droppa det. Jeg gjorde kanskje det dumme økonomiske valget man kan ta, å bli klovner.

Kreativ humornerd

– Er det et mål for deg å bli stor i Norge, å bli kjent i Norge?

– Jeg har egentlig bare som mål å få folk til å le, og å overleve. Har ikke noe ønske om å bli kjent, men jeg er jo humornerd, så jeg liker godt å få folk til å le.

– Hva er ditt beste tips for å få folk til å le?

– Det er å stå stille og se på publikum. Det er så mange stand-upere som ikke ser på publikum, det går ikke.

– Du er på stand-up-scenen, men tenker du at du gjør stand up?

– Her i Norge er det fremdeles litt skepsis, er dette revy eller ikke? Jeg har vært på Det Andre Teatret og Nieu scene. **Det er litt rart, i England er vi den alternative humoren, den nye, kule humoren, mens her er vi den gamle revyhumoren.** Det har ikke gått rundt ennå, på en måte. Her er vi liksom ikke ferdig med den tradisjonelle standupen, føler jeg.

Jeg synes det er aller gøyest med stand up-gig, for da er det stand up, stand up, stand up, så kommer det noe rart! Der trives jeg veldig godt!

– Bryt rammene!

– Hva er det du ikke har fått sagt nå, om kreativitet?

– Jeg tenkte jeg skulle LÆRE litt om kreativitet, jeg. Har du noe tips, du har jo gjort noen intervjuer nå?

– Jeg syntes det var veldig bra, det du sa om ikke å være redd for å feile. For med en gang man blir redd for å feile, så tør man jo ikke å tegne en tegning, eller holde en tale eller gjøre noen ting. Og hvis du ikke tør å gjøre noe, så blir det ikke noe kreativt.

Viggo Venn (til høyre) og jeg, Håkon Forfod Sønneland.

– Nei, da skjer det jo ingenting... Det var en ting jeg tenkte på. Kreativitet er jo gjerne å bryte rammene eller reglene litt. Å hoppe utenfor sjangeren.

Jeg husker da jeg studerte økonomi, da var jeg konferansier på en gig hvor det satt 500 økonomistudenter i salen. Jeg husker jeg tenkte: Hvorfor skal jeg konkurrere med de 500 her, og kanskje være den dårligste av dem, jeg tror jeg heller bare bytter kategori. Er ikke det kreativitet, da? Hvis man ikke får til noe innenfor rammene, så bare lager man nye rammer. Det er vel sånn kunst utvikler seg også.

Det må være det beste tipset: Bare lag det du føler inni deg, uansett hvordan det kommer ut.

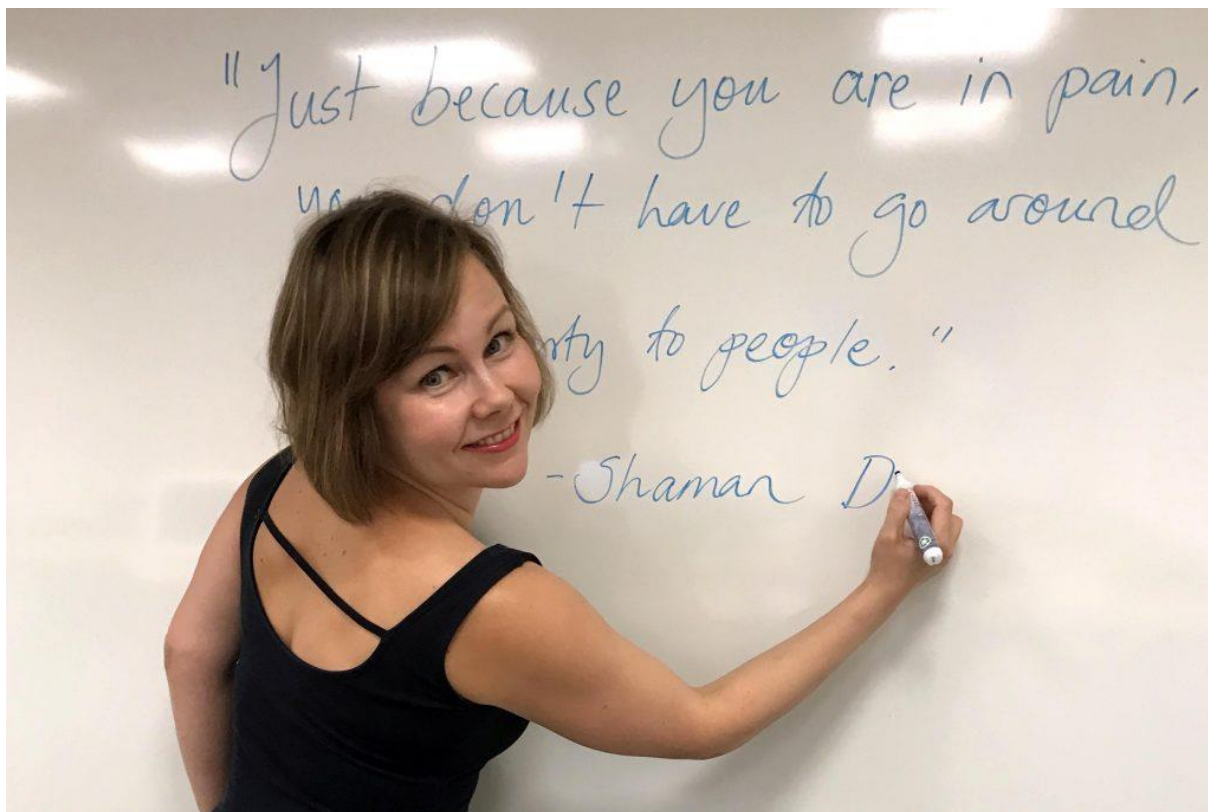
– Tenker du at du har laget dine egne rammer?

– Jeg føler jo at det ikke er så veldig mange andre som gjøre akkurat det jeg gjør nå.

Sanna Sarromaa: Kreativ uten kunst

Kreativiteten til Sanna Sarromaa får slett ingen boost av kunst.

– Jeg har vært på kunstutstilling for å se om kunsten snakker til meg. Som regel er svaret nei.

Sanna Sarromaa bruker kreativiteten sin i undervisning.

Den finske superfeministen og forfatteren Sanna Sarromaa kom nylig med sin andre bok.

-Kunst gir meg absolutt INGEN TING. Altså INGEN VERDENS TING, sier hun

-Det er jo uvanlig for kreative mennesker å si at de ikke interessert i kunst...

–Ja, kanskje det, men jeg har knapt vært borti kunst som har inspirert meg. Jeg er historiker, jeg kan gå på nasjonalgalleriet i Oslo eller i Helsinki og se på kunstverk som historiske uttrykk fra en epoke. Men jeg ser ikke den kunstneriske verdien. Jeg klarer ikke å skille god kunst fra dårlig kunst.

Politisk ukorrekt

Sanna Sarromaa har vridd snegleplagen til noe morsomt.

Hun påpeker selv at hun er politisk ukorrekt.

– **Særlig i middelklassekretser hvor folk har utdannelse, men jeg synes kunst bare er så uinteressant.** Jeg går nesten ikke på teater heller, det gir meg også null og niks, det er også politisk ukorrekt å si. Det er nesten sånn at for å være dannet må man like kunst og gå på teater.

Inspirasjon fra skjønnlitteratur

Men det er ikke slik at hun ikke får noen kulturelle inntrykk.

Sanna Sarromaa trenger ro for å være kreativ.

-Jeg bruker kultur nesten bare gjennom skjønnlitteratur. Jeg er kanskje slik fordi jeg er så introvert, jeg vil helst være hjemme, det koster meg så mye krefter å være ute. **Skjønnlitteratur er en lavterskelmåte for meg å føre min kreativitet.** Det gjør meg til en mye bedre sakprosaforfatter. Alle som leser skjønnlitteratur, skriver bedre, sier hun.

Nylig kom hun med sin andre bok. Denne gangen skapte hun noe kreativt ut livskrisen som oppstod da mannen forlot henne. Hun har rett og slett skrevet boka [Skilsmisseboken – en overlevelsesguide](#), som fikk [terningkast 5 i Dagbladet](#).

Introvert kreativitet

-Vi introverte mennesker har et rikt, indre liv.

Det er det skrevet mye om, kreativitet i ensomhet. Jeg har en notatbok hvor har noen fine sitater om det å være alene, og hvordan de beste tankene da kommer til overflaten, sier hun.

Sanna Sarromaa mener at praktisk-estetiske fag ikke er noen garantert vei til lykke.

– Det er sånn med meg. Jeg får ikke skrevet noen ting hvis jeg har veldig masete dager. De siste 1,5 årene var jeg lektor i videregående opplæring. De dagene brukte jeg opp kreativiteten på elevene. Etterpå var jeg helt skutt, og fikk ikke gjort noe mer.

Kreativ lærer

Sanna Sarromaa er nå arbeidsledig, og ønsker seg tilbake til en lærerstilling.

– Når jeg går inn i et klasserom er det jeg som finner på hva vi skal gjøre. Som lektor har jeg høy kompetanse og høy faglighet. Målene står i læreplanen, men veien til de målene, kan jeg bestemme selv som lærer. **Det er den typen kreativitet jeg ønsker i jobben. Så jeg ønsker å være lærer. Det andre alternativet er å sitte her hjemme og skrive bøker.**

–Ser du noen forskjell på hvordan de tenker på kreativitet i skolen i Finland og Norge?

-Jeg ser i alle fall på timeplanen at man har langt flere timer i kreative fag i Finland. I Norge har du kunst og håndverk som ett fag. I Finland er det to ulike fag. Jeg synes det mest

gladelige er at kunst er ett fag, og at håndverk – tekstilarbeid eller sløyd – er ett fag. I Norge er det et sammensurium. Det blir ikke godt nok. Og i Finland har du flere uketimer med valgfag i ungdomsskolen, da er det mulig å velge flere kreative, estetiske fag.

Blir man hel?

-Hva tror du det gjør med elevene?

-Det finnes jo forskning på dette som sier at dette er bra, det er allmenndannende og dannende. Men diskursen rundt de kreative fagene er så lovprisende. Jeg føler at disse fagene blir solgt inn som en vei til lykke. Da blir de liksom så dannede mennesker.

Sanna Sarromaa og jeg, Håkon Forfod Sønneland.

-Jeg er litt kritisk til hvordan man snakker om praktisk-estetiske fag. Det er ikke slik at bare du har nok kreative fag, så blir du lykkelig. Alle elsker den formuleringen fra opplæringsloven, om gangs mennesker, at mennesker blir så HELE gjennom praktisk-estetiske fag.

-Men det handler også om innholdet i fagene, og innholdet er jo avhengig av lærerkreftene. Og der er Norge skikkelig dårlige. Dette er fag som ofte undervises uten fagkompetanse. Hvis jeg tenker på min egen kunsthøyskolelærer på ungdomsskolen, så hadde hun hovedfag i kunst. Jeg leste akkurat en rapport om lektorer i Finland og Norge. I Oppland, i videregående opplæring, er andelen lektorer 38 prosent, påpeker hun.

-I Finland er andelen 100 prosent, på absolutt alle klassetrinn. Ingen kan være en god og kreativ lærer uten å kunne faget sitt skikkelig godt.

Illustratør Jenny Jordahl: Går for det uperfekte

– Det løsna for meg som illustratør da jeg sluttet å tenke at alt skulle bli så fint og perfekt. Det holder at illustrasjonene funker, sier Jenny Jordahl.

Illustratør og tegneserieskaper [Jenny Jordahl](#) gjør suksess på flere fronter:

- Boka «Kvinner i kamp» (med Marta Breen) er solgt til et utall land.
- Tegneseriene om natur og miljø fra Aftenposten Junior selger rått i bokform.
- Hun gir ut bøker på flere forlag i høst.

Jenny Jordahls arbeidsmetode

Jeg hadde en lang chat med henne om kreativitet, og her skal du få høre:

- Hvordan hun klarer å illustrere så mye
- Hva hun synes er det beste med å skape
- Hvordan hun ble kvitt den dårlige selvtilliten som illustratør

Jeg:

Hva har du lyst til å si om kreativitet?

Jenny:

Jo, kreativitet.

Jeg har et litt anstrengt forhold til det ordet.

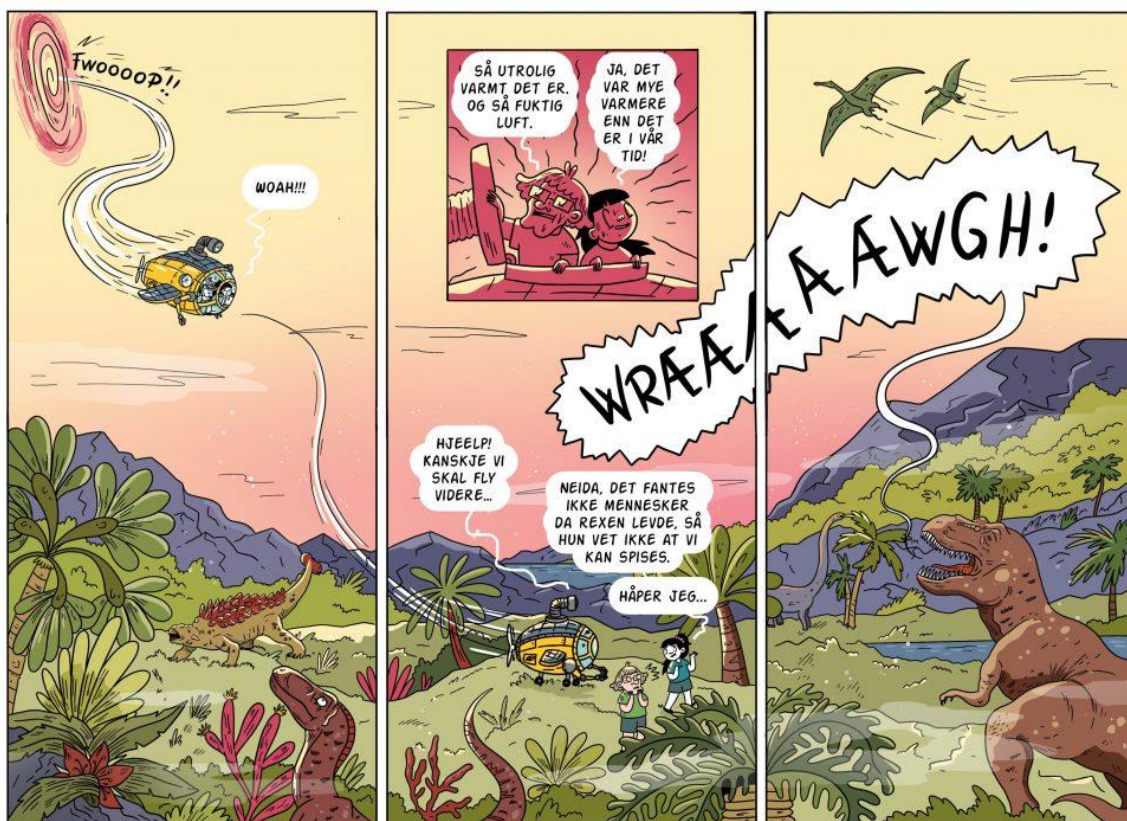
Høres enkelt ut

Ah, hvorfor det?

Det er liksom noe litt for enkelt ved det. Jeg får ofte høre at «Jeg er så heldig som får jobbe med noe kreativt», og det er jeg jo. Jeg elsker jobben min.

Men jeg tror folk ser for seg at kreative yrker på en måte er litt «lette». At ideer bare faller ned i hodet på en, og at man koser seg i en kreativ flyt med skissing og tegning og akvarellfarger.

Men for meg kommer gode ideer etter hundre dårlige. Jeg må prøve og feile mye, for å komme opp med noe bra. Og jeg gjør mye research.

Jennys kreative metode

Godt poeng. Har du en fast metodikk for å jobbe fram ideene?

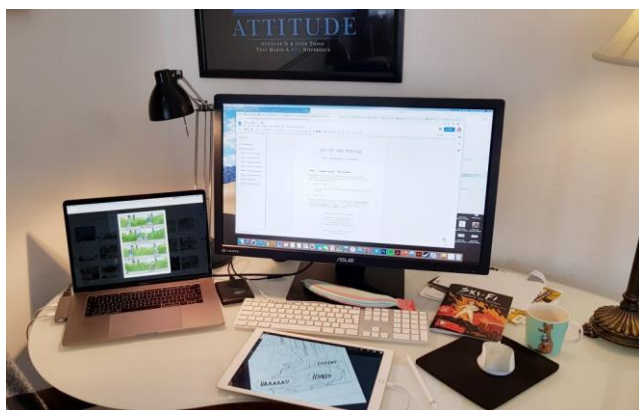
Jeg må gjøre mye «ukreativt» arbeid, før jeg klarer å være kreativ. For eksempel med den nye boka om klima. Jeg har jo nørdet over klimaforhandlinger, lest side opp og side ned med klimastoff, gjort research på ulike arter og havnivåstigning...

Og først når jeg har kunnskapen på plass, klarer jeg å begynne å se for meg illustrasjonene. På den boka jobber jeg også sammen med Ole, som skriver manus. Det gir meg ganske klare rammer, som jeg synes er nyttig.

Det er først når jeg har rammene, at jeg klarer å se for meg mulighetene innenfor dem

Om alt er helt åpent, er det for vanskelig å få grep om oppgaven. Da går hjernen i alle retninger, og jeg klarer ikke lande på noe.

Så jeg definerer ofte oppgaven veldig tydelig for meg selv først.

Arbeidsplassen til Jenny Jordahl.

Kreativ med excel-hjerne

Innhenting av informasjon er viktig!

Jeg tenkte en stund at denne måten å jobbe på handlet om at jeg lager mye sakprosa. Og at det på en måte er «mindre kreativt», men jeg kjenner at jeg jobber helt likt når jeg

skriver og tegner fiksjon.

Spennende! Dette er jo helt etter lærebøkene i kreative prosesser Har du studert kreative teknikker, eller er du selvlært?

Haha! Jeg synes det er moro at jeg gjør ting etter boka. Jeg hadde en sjef en gang, som sa noe sånt som at jeg var en «kreativ person med hjerne som et excel-ark.» Det syntes han var merkelig og uvanlig.

Det passet liksom ikke med bildet han hadde av «kreative mennesker». Men jeg tror at mange er sånn. De fleste illustratører jeg kjenner jobber veldig hardt og målrettet, og er gode på å strukturere arbeidet.

Tegnebrettet med en ny illustrasjon.

Jobber fram mange ideer

Ja, kreativitet handler jo om å få ideer, men det handler også om å være målrettet og strukturert så man får realisert dem, tenker jeg.

Jeg har gått på Kunsthøgskolen i Oslo, men vi lærte ikke så mye om det. Vi lærte stort sett ikke så mye der. Jeg har hørt det har forbedret seg, så det er bra.

Jeg lærte mye av å gå i klasse med flinke folk. Det var nyttig.

Hvordan går du fram når du lager hundre dårlige ideer og én god?

Mye av arbeidet skjer i hodet. Jeg går igjennom vinklinger og ser for meg illustrasjoner. Og så skyter jeg ned mesteparten. «Funker dette? Nei», «Hva med dette? Nei.». Hvis jeg synes noe har

potensiale, skisser jeg raskt, og da ser jeg om det funker eller ikke.

Vraker ideer raskt

Vraker du ideene mens du lager dem, eller jobber du fram masse ideer først, og så skyter du dem ned?

Jeg vraker dem ganske raskt. Jeg er utålmodig, og liker ikke å bruke for lang tid på noe.

Det er SÅ kjedelig å jobbe lenge med en illustrasjon, og så vrake den. Jeg prøver å unngå det. Det føles som et nederlag.

Men jeg kan ofte ende opp med to ulike retninger, som jeg tenker kan fungere. Da pleier jeg å forhøre meg litt med venner og kjente.

Man kan jo ofte bli litt blind på egne ideer. Ting som gir mening for meg, gir kanskje ikke mening for andre.

Jeg har ganske lav terskel for å teste ut ting på folk.

Utålmodig

Hvis du tenker at idé nummer 2 fungerer, jobber du da uansett fram flere ideer?

Nja. Veldig sjeldent. Jeg er jo litt utålmodig. Jeg liker å bli ferdig med ting. Jeg synes det morsomste med å illustrere, er å bli ferdig med illustrasjonen. Så hvis jeg finner ut at noe funker, går jeg som oftest for det.

Så det morsomste er ikke «å kose deg i en kreativ flyt med skissing og tegning og akvarellfarger», men å se sluttproduktet?

Sånn er det i hvert fall for meg.

Jeg elsker å bli ferdig. Og jeg kan glede meg til å bli ferdig i evigheter.

Jeg og Jenny Jordahl på boklansering på Gyldendal, der vi begge hadde nye bøker.

Trenger plan for å komme i flyt

Det er jo mange som synes den flyt-følelsen er noe av det beste som finnes. Men du er jo en av de beste på å bli ferdig, du er ekstremt produktiv. Hva er hemmeligheten din for å få gjort så mye?

Haha! Jeg er jo også glad i flyt! Det er en av de beste følelsene som finnes. Da kan jeg kose meg ordentlig. Men for å komme i den flyten, trenger jeg en skikkelig plan.

Kreativ oppskrift

Så oppskriften er: Gjør research, lag rammer, lag ideer, velg ut riktig idé, bli ferdig?

Haha! Jeg høres ut som verdens døllest og strengeste illustratør.

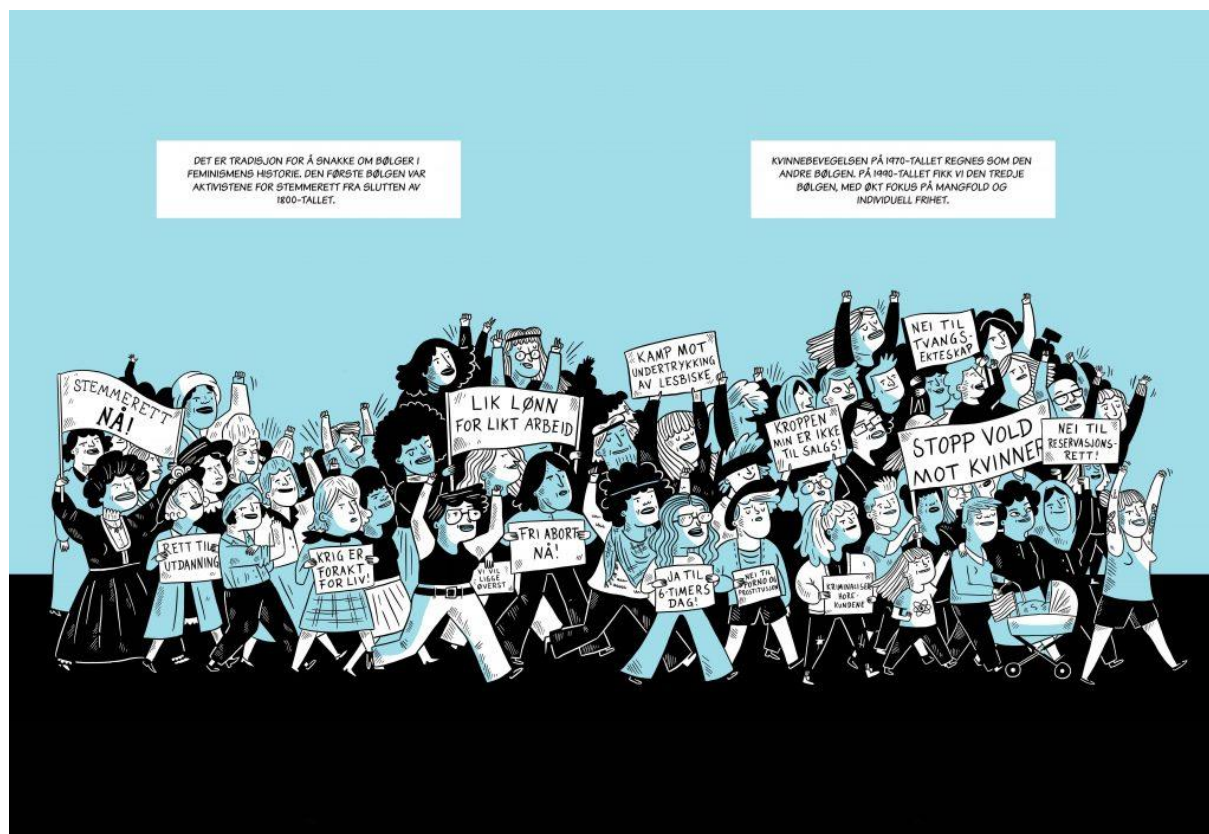
Men ja, jeg jobber jo sånn.

En annen ting jeg gjør, hvis jeg jobber på store prosjekter, f.eks. bokprosjekter, er å lage forsiden så raskt som mulig. Da blir prosjektet konkret for meg. Jeg kan se for meg hvor fint det blir når den blir ferdig

Det er vel en bra arbeidsmetode!

Jeg hadde veldig dårlig selvtillit som illustratør lenge.

Det er mange som er bedre til å tegne enn meg. Jeg skulle ikke bli illustratør, men grafisk designer. Det ble jeg jo også. Jeg jobbet for eksempel som Art Director i TV 2 i flere år.

Jenny Jordahl samarbeider mye med forfatter Marta Breen.

Det løsna for meg som illustratør da jeg sluttet å tenke at alt skulle bli så fint og perfekt. Det holder at illustrasjonene funker. I hvert fall i den sjangeren jeg jobber innenfor, der jeg ofte skal formidle et tydelig budskap.

Jeg husker vi var på besøk hos en illustratør da jeg gikk på Khio. Hans råd får å lykkes var «Stjæl og slurv». Det synes jeg er et kjempebra råd!

Det er lov å la seg inspirere

Godt poeng! Perfeksjonisme dreper kreativiteten, tenker jeg. Hva var vendepunktet som fikk deg til å tenke at det ikke trengte å være perfekt?

Ikke at man skal stjele, men det er lov å la seg inspirere av ting som funker. Og ting behøver ikke være perfekt. Sånn tolker jeg det.

«Stjæl og slurv»! Den er fin!

Jo, vendepunktet kom da jeg oppdaget illustrerte blogger på nett. Hyperbole and a half og sånn. Der handlet det ikke om å tegne så himla fint. Illustrasjonene var mer en punchline. De skulle være morsomme, og understreke et poeng. De skulle bare funke.

Så jeg «stjal» konseptet, siden vi snakker om stjeling, og begynte å lage illustrerte blogginnlegg. En slags krysning mellom tegneserie og blogg.

Ja. Etter hvert ble jeg mer og mer politisk engasjert, og blogginnleggene ble illustrerte debattinnlegg i Aftenposten.

Den bloggen har forandret seg MYE siden starten. Jeg har jo også blitt bedre til å tegne, og har gått helt vekk fra blogg-delen. Nå lager jeg stort sett rene tegneserier.

Det aller beste rådet

Det er jo også litt typisk med kreative ting, at man starter ett sted, og så utvikler det seg etter hvert.

Men det var virkelig en befrielse med det uperfekte. Webcomics har vært en stor inspirasjon. Xkcd er jo en av verdens mest populære serier, og det er pinnemennesker liksom.

Og helt til slutt: Hva er det aller beste rådet du har til andre som ønsker å være kreative? (det kan godt være noe du allerede har sagt)

Jo, mitt aller beste råd er jo lignende det vi har snakket om. Det er viktigere at noe funker, enn at det er perfekt og pent. Det er befriende å slurve litt.

STILLE! Oppfinneren Erik Alfred Tesaker arbeider!

«Oppfinneren» Erik Alfred Tesaker har funnet sin kreative teknikk: Han lukker øynene og ser for seg 3D-modeller av nye oppfinnelser. Men det må være helt stille.

-Kommer det ei flue, er jeg lost!

Oppfinneren er kjent fra flere sesonger på NRK, og fra Farmen Kjendis. Der må han være kreativ uten å ty til stillheten.

Fikk du utløp for kreativiteten din i «Farmen kjendis»?

-Haha. Ja! Altfor mye! Man blir litt grenseløs der inne. Man får ikke vært aleine heller, så man blir helt tullete. Det var veldig mye gøy, men det var utrolig intenst. Det er mye gøy ting.

Kreativ oppfinner

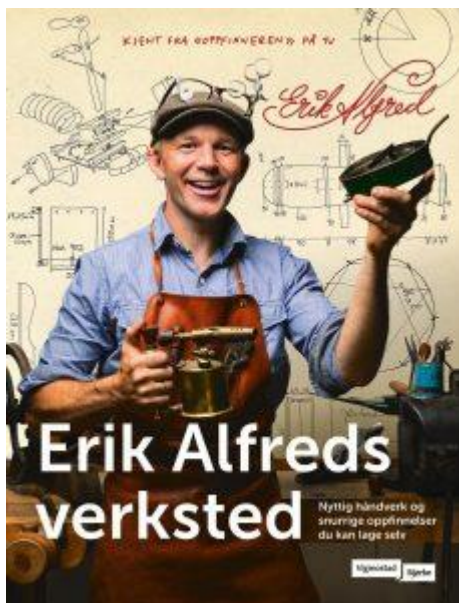
[Erik Alfred Tesaker](#) ble først landskjent på NRK. Der har han spilt inn tre sesonger av «Oppfinneren», hvor han ifølge kanalen «realiserer drømmen om å skape et mekanisk paradys for hele familien på småbruket Øystøl. Leken skaperglede kombineres med gamle håndverkstradisjoner, og resultatet blir løsninger langt bortenfor A4».

-Hvordan definerer du kreativitet?

-At du tar noe kjent, og skaper noe nytt som ikke var der da du begynte.

-Du har jo en egen evne til å klare det....

-...det har vel alle mennesker, men i ulik grad.

Kreativ strategi

-Har du noen strategier for å løse problemer?

-Jeg har vel en egen evne til å lage problemer, iallfall, men for å løse problemer... Det ligger litt i slekta, tror jeg. Hver gang det dukker opp noe, så kommer det noen løsninger i hodet. Så for å komme inn i den tilstanden, pleier jeg å sette meg ned og lukke øynene og holde for ørene. Det er min strategi.

-Gjør du det, rent fysisk?

-Ja, jeg setter meg ned og lukker øynene, og så må jeg ta fingrene godt inn i ørene. For jeg klarer ikke tenke hvis det er masse lyd. Det handler litt om å hvis det kommer noe

nytt inn hele veien, så lytter jeg for mye til det. Jeg klarer ikke å bearbeide det.

-Jeg må komme i en tilstand hvor jeg kan ta det jeg har fått inn, og så jobber jeg med det, uten for mye støy utenfra.

Erik Alfred Tesaker, for anledningen med min (t.v.) sixpence.

Må være helt alene

-Kan du gjøre det hvor som helst?

-Nei, det er veldig vanskelig for meg å komme i den mooden. Kommer det ei flue, så er jeg lost! Jeg sitter der med presser alt mulig inn i ørene for å klare det. Jeg klarer det ikke med noen rundt meg. Jeg klarer det til en viss grad, men det er veldig slitsomt. Jeg må nok være helt alene. Men jeg har lest om mange som har det sånn.

-Det er spennende!

-Stillheten, jeg oppsøker stillhet. Det er noe med å ta seg tid til å tenke, og se for seg ting i hodet. **Hvis jeg skal lage ting, så lukker jeg alltid øynene. Jeg bygger opp en 3D-modell i hodet, så dukker det opp masse ideer. Hvor de kommer fra, vet jeg ikke. Så kan jeg forandre og bygge på dem, og av og til begynner jeg å le høyt. Det er veldig gøy, for jeg leker liksom.**

-Kan du beskrive hva som skjer?

-Det er en egen verden inni hodet. Hvis jeg skal lage noe, så kommer det opp masse bilder. Jeg har gjerne en ide hva jeg skal lage, og har lyst på en estetikk eller spille på et eller annet, så har jeg en research-periode hvor jeg ser på masse inspirasjonsting, og så setter jeg meg ned og begynner å kose meg.

Av og til finner jeg masse skrot og ser hva jeg kan bruke med det, og får noen ideer på det, og så forandrer jeg det tusen ganger. **Jeg bygger alltid en prototype, og så en ny prototype, og så enda en ny. Det er veldig mange prosesser.** Den siste prosessen er å gjøre den veldig kul estetisk. Bytte ut mye, så du får en fin blanding av litt gjenbruk og litt nytt av materialer. Det er en veldig lang prosess. **Jeg bruker mye tid, for jeg er så nøye på det, jeg jakter på godfølelsen der ting ser perfekt ut.**

Jo flere teknikker du kjenner til, desto enklere er det for kreativiteten å få utløp, mener Oppfinneren.

-Kreativitet må ha rammer

-Det var en kunst- og håndverkslærer som sa til meg at de timene der elevene var mest kreative, det var når de fikk gå bananas i restekassa på sløyden.

-Ja, ikke sant.

-Er du litt der?

-Hvis du skal være kreativ, så må du har rammer. Hvis du sier «du kan lage lag hva du vil», så har de ikke peiling på hva de skal lage. Hvis du sier at «du skal lage en ting som er 10 cm stort, noe som skal være på kjøkkenet, det skal ha noe med gjenbruk å gjøre, og det skal i tillegg inneholde noe rødt». Så er det veldig mye lettere å tenke, sant.

-Hvis du ikke har rammer, så er det vanskelig å komme på noe. Det er det samme med restekassa. Da har du noen former, noe konkret, du kan jobbe med det her, hva kan du få ut av det? Pedagogisk er det viktig at du har noen rammer å spille på.

Kreative barn

-Du har jo barn, gjør du noe for å dyrke kreativiteten hos dem?

-Nei, jeg trenger ikke det. De er jo sånn automatisk. Men vi gjør mye gøy sammen.

-Jeg prøver å lure inn i dem masse håndverk hele veien, så de har masse verktøy å jobbe med. For jo flere teknikker du kan, jo større sjanse til å utfolde deg når du har en ide. Du kan ha en ide, men så må du velge hvordan det blir når du bygger den ut i det virkelige livet. Jo flere teknikker du kan, jo større variasjonsmuligheter har du.

Grenseløs kreativitet

-Hva er det viktigste du har å si om kreativitet?

-Det er vel å være helt grenseløs. Fullstendig. Mye mer grenseløs enn man tror man er. Man må sette seg ned og tenke «jo, jeg kan selvfølgelig lage ting i plastikk». Vi trenger ikke bry oss om alle grensene. Og vi har mange grenser inni oss som vi ikke kommer på at vi har. **Alt er lov, så lenge det ikke går ut over noen andre.**

Komiker Terje Sporsem: Ikke vær redd for de dårlige ideene!

– Ikke vær redd for å komme på en dårlig ide. For med en gang du gjør det, blokkerer du deg selv, sier artisten Terje Sporsem:

– Den dårlige ideen kan føre til en veldig god ide.

Terje Sporsem improviserer mye med publikum. Da kan han ikke være redd for å feile.

[Terje Sporsem](#) er en av veteranene i det norske stand up-miljøet, og er blant annet vinner av stå opp-prisen. Han har vært med i en lang rekke tv-programmer, og har holdt flere tusen show omkring i hele landet. Han visste tidlig at han ville gjøre noe kreativt.

– Det ga meg så mye å skape, å utvikle. Uten kreativitet vet jeg ikke hva jeg hadde gjort. Bare tenk: Jeg får en idé: Jeg vil snakke om krig! Og to år etterpå har jeg en og en halv time der jeg står på scenen med det temaet. **Det å begynne med bare en liten tanke, og ende med noe du reiser rundt med, noe du har skapt som er ditt, det er fryktelig givende!**

Reiser bort for å være kreativ

-Når jeg skriver show, reiser vi vekk og leier konferanselokale. Vi sitter fra ti til fire: Nå skal vi være kreative! Nå skal vi skrive vitser! Vi leker og tuller. I vår jobb henger det å være tulle og barnslig sammen med det å skape. Plutselig, KNIPS, kommer det noe. Barnsligheten er viktig for å være kreativ.

– Du sa dere reiser bort?

– **Ja, mye av det forrige showet ble skrevet i et konferanserom på Kiel-ferga. Da er det ordentlig drolekontor.** Masse ideer. Vi begynner å kaste ball. Noe er kjempegøy, noe hører du aldri noe mer om.

– Du står jo alene på scenen, men hvor mange er dere i konferanserommet` ?

– Det er fra to til fire. Det er jeg, gjerne en tekstforfatter til, og så kommer en regissør med på et tidspunkt. Vi er en gjeng. Ingenting er for dumt. Du MÅ tørre å si noe som ikke er gøy. Det er da det gøy kommer etter hvert. **Det går ikke hvis du legger sperrer på deg, hvis du har en egen prosess hvor du tenker «Nei, det kan jeg ikke si».**

Uskrevne, men klare regler

– I konferanserommet, er reglene skrevne eller uskrevne?

– Uskrevne. **Det er ikke lov å spare på ting, at du tenker at det var en god ide, den vil jeg ha selv.** De jeg jobber med, er veldig raus. Selv om det er lett å tenke at «skitt, det var en god ide, den vil jeg ha selv». Men da er vi der for å gjøre en ting. Og kreativitet skaper kreativitet. Når du skriver for andre, er det mye lettere å skrive for seg selv. I humorverden er det bra å

skrive mye for andre, for tv-program eller hva det måtte være, for det gjør at du får skrevet mer for din egen del også. For da går den kreative prosessen, den er i gang.

– Hvordan liker du jobben i konferanserommet?

– Jeg elsker og hater den tiden. Fordi: En ting er skrive en ide, men på et tidspunkt skal jeg gå på scenen og teste den. Vi synes noe er kjempegøy, men så skjønner plutselig ikke folk det vi har snakket om! **Det å framføre ditt eget kreative verk ... stand up er så umiddelbart: Enten så ler de, eller så ler de ikke. Det er nådeløst.**

– Ja.

– Jeg kan ikke si at «jeg har gjort mye bra før, så derfor er dette også bra». Enten så er det gøy, eller så er det ikke gøy. Så nådeløst er det.

Terje Sporseem og meg.

– Deilig å være nervøs

– Er det fortsatt skummelt for deg å framføre nye tekster?

– Jajaja! Jajaja! Men den følelsen er helt fantastisk! **Å være spent, å være nervøs, det tar meg tilbake til da jeg begynte. Jeg tror det er veldig bra å føle på innimellom.** Vi er godt vant. Jeg har reist rundt i mange, mange år og spilt tusenvis av forestillinger. Å gå på scenen og ikke VITE hvordan det skal gå, det er en deilig følelse!

– Når du improviserer på scenen, hvordan klarer du det, for da må jo kreativiteten jobbe på høygir?

– Ja, det jeg har lært meg til, det er å ikke tenke. Jeg må bare stole på min intuisjon, at det er gøy. **Av og til blir det helt fantastisk gøy, og av og til blir det ikke så gøy. Men da handler det om at jeg må utstråle «slapp av, jeg vet hva jeg gjør, og det kommer noe gøy etter hvert».** For hvis

jeg begynner å improvisere og det ikke funker, og jeg blir fomlete og nervøs, da blir publikum nervøse. **Der også kommer det med «ikke vær redd for å feile, ikke vær redd for å komme med en dårlig vits»**, for du må bare stole på at det som kommer, er gøy. Det er vanskelig å forklare. Det går så fort at jeg ikke vet helt hvordan jeg skal forklare det, det bare skjer. Men det handler mye om at jeg ikke er redd for å feile.

Enten funker stand up. Da er det gøy. Eller så funker det ikke.

Husker best fødselen av en idé

-Hva liker du best i prosessen? Det å være på Kiel-ferga og produsere, eller det å stå på scenen å framføre.

– Jeg liker begge deler. Men skape-prosessen, det er den jeg har best minner fra. Fødselen av en god vits! Hvis jeg har en god vits, og noen spør «Hvor var du da du skrev den teksten», så er jeg ganske sikker på at de fleste av dem, vil jeg huske hvor jeg var, hva jeg gjorde, hva jeg spiste eller drakk. Det er litt fascinerende. Når du sitter der og skriver, så har du et tema. Jeg bare begynner å skrive, så kommer tankene. Og plutselig KNIPS, ÅH! SHIT! Du får et rush, NÅ løsnet det! NÅ FANT jeg løsningen. Akkurat det – jeg ELSKER når det skjer.

-Så det øyeblikket er egentlig bedre enn når folk brak-ler?

– Ja, jeg har ikke det nære forholdet til det. Men det handler selvfølgelig om at jeg spiller en forestilling flere hundre ganger, så det går litt i ett.

Men teksten utvikler seg også. Den får nytt liv, du legger på et ekstra poeng. I vår verden er ikke en vits ferdig når den er ferdigskrevet, for da begynner del to av livet.

Terje Sporsem liker også godt den delen av jobben som ingen applauderer.

Kreativ pause

– *Hender det at du står fast?*

– Ja. Kreativitet er fryktelig vanskelig. Av og til føler man at man MÅ være kreativ. Og da er det ikke alltid kreativiteten kommer.

– *Hva gjør du da?*

– Jeg kobler helt av. Jeg tar fri, slutter å tenke på jobb. I sommer måtte jeg ha to og en halv måned. Og det igjen har ført meg til at jeg nå føler meg kreativ igjen.

– *Gjør du andre kreative ting når du tar pause?*

– Ja. Mat. Det er også å skape ting. Utvikle. Når jeg sier at jeg tar en pause, så kanskje jeg ikke gjør det, bare at jeg er kreativ på andre måter. Kreative sjeler vil kanskje alltid være kreativ på en eller annen måte. **Jeg tror det er viktig å finne tilbake til den kreativiteten som kommer bare fordi du elsker å gjøre noe.**

Det beste tipset

– *Hva er det beste tipset du har for å være kreativ?*

– Ikke drikk!

– *Ikke drikk?*

– **Ja, de beste tingene gjør vi når vi er edru. Mange tror vi bare sitter og drikker vin og kommer på ting. Men sånn er det ikke.** Sånn var det kanskje før. For min del har det aldri vært sånn. Jeg tror ikke jeg har drukket alkohol på noe av de tingene jeg har skrevet de siste ti år sidene.

– *Hvorfor blir vitsene bedre når du er edru?*

– Du husker dem!

Amandavinnere John Kåre Raakes kreative metode: Sov på det!

Når John Kåre Raake våkner, blir han liggende i fem minutter og tenke: Hva var det jeg strevde med å få til i går? Da kommer ofte løsningen av seg selv.

[John Kåre Raake](#) har hatt stor suksess som manusforfatter i Film-Norge de siste årene, og har blant annet vært med på å skrive suksessene Bølgen og Skjelvet, som begge vant Amanda-priser. Han skriver også krim, var også med på å starte humorbladet Pyton.

John Kåre Raake har sluttet å sitte og streve om kvelden.

– Det er ikke vits å sitte og pushe. Jeg legger meg, så våkner jeg, og da er jeg mye klarere i hodet og ser ting tydeligere. Foto: Håkon Forfod Sønneland

Kreativ sovepause

-Hvordan er det søvnen hjelper?

-Jeg vet ikke. Jeg bare har funnet ut hvis man tenker på ting, så kommer man til et nivå hvor man blir trøtt og lei. Jeg har funnet ut at hjernen min løser ting på egen hånd når jeg sover, på en måte som jeg ikke er helt bevisst på. Når jeg våkner om morran, så ligger jeg ofte i fem minutter og tenker på «hva var det jeg sleit med i går». Da viser det seg ofte at løsningen er ganske enkel.

-Er det en slags morgenrutine?

-Ja. Jeg prøver alltid tenke litt i helikopterperspektiv. Når man skriver, graver man seg veldig dypt ned i det man skriver. Så tenker jeg «hvis jeg ikke var meg, hvordan ville jeg løst dette», for å få en avstand til problemet.

«Skjelvet» vant Folkets Amanda i 2019.

Enkle, kreative løsninger

-Så det er ikke slik at du definerer en problemstilling på kvelden, så legger du deg, og har løsningen dagen etter?

-Nei, det er motsatt. Om morran tenker jeg «hva var det jeg sleit med i går», helt banalt enkelt, «hva er det jeg sliter med?» Så prøver jeg å se det som om det ikke var jeg som hadde den jobben, som en redaktør for eksempel. Veldig ofte kommer løsningen ut av det.

-Ser du for deg en konkret person, for eksempel en redaktør, eller er det mer generelt, noen andre?

John Kåre Raake (t.h.) og meg.

-Nei, det er mer at jeg ser meg selv oppe fra lufta i helikopterperspektiv. Jeg ser jeg på hva jeg holder på med. «Hva er historien, hva er utfordringen, hva er det som ikke funker?» Når man jobber lenge, får man alle detaljene i hodet. Jeg prøver å tenke: «Hva er det egentlig jeg skal gjøre? Er det en bok, er det en film? ... Hva er den enkleste løsningen på dette.?»

Hva mener du med helikopterperspektiv?

-Jeg ser for meg historien som et slags kart. Det er karakterer som går gjennom en emosjonell og plotmessig historie. Så ser jeg kartet og tenker, nå har de kjørt seg fast i et hjørne her, og så zoomer jeg ut fra kartet og finner en løsning.

Svitsjer mellom kreative prosjekter

-Bortsett fra å sove, hva gjør du ellers om du står fast?

Jeg har som regel to-tre forskjellige prosjekter samtidig. Hvis jeg står fast ett sted, svitsjer jeg til noe annet og jobber med det, og kommer tilbake senere.

-Blir du stressa hvis du ikke kommer videre?

-Da jeg var yngre, kunne jeg sitte og pushe og pushe i evigheter uten å komme til noen løsning, og bli veldig frustrert, men jeg har funnet ut at det er bedre å la det ligge. Jeg er ganske trygg på at det kommer en løsning hvis jeg gir det en liten pause.

– Til slutt: Hva er det viktigste du har å si om kreativitet?

-Det er at man aldri må slutte å tenke nytt. Man må alltid tenke at alt er mulig. Og man må være villig til å se alle ting fra en ny vinkel.

Thor Gotaas lar seg lett begeistre

Thor Gotaas har aldri sluttet å la seg begeistre på den barnlige måten.

-Jeg har aldri fått sånn sementhjerne som en del mennesker har.

Thor Gotaas blir begeistret i hverdagen. Tenk at appelsinen kommer helt fra Spania!

-Jeg vet ikke hvor ideene

kommer fra. Men hvis du har gluggene åpne mot verden, er det mye å se rundt der, da, sier forfatter og folklorist [Thor Gotaas](#).

Han gransker det seriøse og det kuriøse i folkelig kultur, og skriver bøker om det. Han holder foredrag, og lager radio. Han har skrevet en lang rekke bøker, blant annet om tatere, loffere og skiløpere.

«JEG LIKER IKKE
MENNESKESKAPT
BRÅK, SOM BILER
ELLER FLY, HVIS
JEG SKAL TENKE
ORDENTLIG»

FORFATTER THOR
GOTAAS

-Det å få ideer, handler det om å være åpen?

-Ja. Jeg tror unger er det. Jeg tror jeg har beholdt mye av den barnligheten, ikke barnsligheten. Jeg synes det er jævlig artig med ting. Jeg lar meg lett begeistre. Se her, en appelsin. Den er fraktet fra Spania. Wow! Om du skjønner. Jeg har lett for å se storheten i hverdagens gråhet. Jeg går hele tiden og forundres over verden og livet.

Kreativ hjerne, ikke sementhjerne

-Barn er jo sånn, men så blir vi ungdommer og får et filter, og så blir det filteret tjukkere og tjukkere, og så blir vi voksne, og så ignorerer vi at den appelsinen kommer fra Spania. Vi glemmer at det er et eventyr at vi spiser den her.

-JEG gjør ikke det. Jeg har aldri fått det filteret. Jeg har aldri fått sånn sementhjerne som en del mennesker har.

-Og jeg er jo heldig at jeg kan skrive bøker om akkurat det jeg vil. Jeg kan finne et emne, og lage en bok om det, og da kan jeg til og med få inntekter av det! **Og så holder jeg foredrag, og så får jeg betalt for å prate om noe jeg synes er morsomt. Og det får jeg et kick av.** For eksempel skrev jeg en bok om loffere som kom ut i 2001. Så ble den gitt ut i 2004, 2013 og 2018. I forrige uke holdt jeg et foredrag om det. Tenk at jeg kan gi ut en bok om loffere, og så kan jeg tjene penger på det 20 år etterpå.

Trener idemuskelen

-Du snakker veldig fort, men er det sånn at du tenker veldig fort også?

-Jeg vet ikke hvor fort andre tenker, men jeg får veldig mye ideer. Jeg skriver bøker, og nå har jeg trent idemuskelen og tenkemuskelen og skrivemuskelen. Det har mye med det å gjøre, tror jeg.

-Hvordan trener du idemuskelen?

-Når du skriver bøker, som jeg har gjort i 25 år, så trener du den indre monologen. Det gjør at jeg går og tenker på ting. Jeg tenker på bøker, og får nye bokideer hele tiden. Jeg vet ikke hvor det

kommer fra, men det popper opp hele tiden. Jeg kan jo ikke skrive alle bokideene jeg har. Jeg skriver dem ned, jeg har notatboken i sekken, og så hender det at jeg går videre med det.

-Unger har veldig mye ideer, og jeg har kanskje beholdt noe av den måten å være på, som gjør at jeg fanger opp veldig mye av det som skjer rundt meg. Jeg vet ikke hvordan andre mennesker er, jeg kan bare snakke for meg sjøl.

Thor Gotaas har skrevet bøker om Femmila, Birken, Oddvar Brå og «Mitt liv som middels langrennsløper». Foto: Håkon Forfod Sønneland

Dusjer hjernen med gode safter

-Har du gjort noe for å bevare det barnlige?

-Jeg tror egentlig ikke det. Kanskje mora mi var sånn, at det er litt arvelig. Jeg har en interesse for mennesker, og fortellinger, og anekdoter, det kuriøse. Det en driver mye med, blir en gjerne flink til. Jeg har beholdt en genuin interesse for folklore.

-Du sier du trener opp idemuskelen...

-Å skrive sakprosa kan være veldig usunt, for du sitter bøyd over et bord og ser på en skjerm. Jeg skriver med en finger, og jeg kan ikke touch. Men det er berikende for hjernen, for jeg intervjuer mennesker og tenker på det de sier, samler kildemateriale til bøker. Å samle stoff, da

sprøytes søte safter ut i hjernen, tenker jeg. Da dusjer hjernen med sånne gode ting. Mennesket er jo nysgjerrig, unger er nysgjerrig, og alle er jo det.

-Det er som hjernen dusjes med gode safter, så føler en seg veldig opplagt mentalt. Jeg liker det stimuliet å drive med åndelig arbeid. Jeg liker egentlig alle deler av forfatteryrket. Tenke, samle stoff, skrive og flikke på det.

Kreativt når han er uthvilt

-Hva gjør du for å få flere ideer?

-Du skal ha riktig klima. Jeg har enkelte tanker som jeg går og tenker på. Jeg kan gå på ski, jeg kan gå på tur, eller ligge i senga og se i taket. Bare la tankene komme til meg, ikke være distraheret, være i nuet. Det er ikke sånn jeg tenker på det, men du ba meg om å forklare.

-Trenger du pausene?

-Jeg liker å bevege meg, så for å tenke bra, liker jeg at det er frisk luft, at jeg er uthvilt. At jeg er i et rom uten aircondition, jeg liker at det er stille. Det kan godt være fuglesang eller fossebrus eller vinden som suser, men jeg liker ikke menneskeskapt bråk, som biler eller fly, hvis jeg skal tenke ordentlig. Jeg er heldig å ha et hus på Korsvoll i Oslo. Da kan jeg sitte der, og det er som å være på et småbruk. Jeg har stillhet og ro. Selv om jeg snakker fort, liker jeg å ha stillhet og ro rundt meg.

Thor Gotaas og jeg, Håkon Forfod Sønneland. Thor spiser appelsin, derfor det spennende ansiktsuttrykket.

Forfatter Jan Tore Noreng: Reiser bort og jobber tre timer om dagen

For Jan Tore Noreng gjelder det å komme inn i en kreativ boble. Han reiser gjerne bort for å komme dit.

Jan Tore Noreng har funnet ut at det ikke er noe vits i å sitte fra morgen til kveld og flikke på teksten. Han har funnet sin egen kreative metode. Foto: Håkon Forfod Sønneland

Vinner av Uprisen for beste ungdomsroman i 2016, [Jan Tore Noreng](#), hoppet av karrieren som lærer for å bli forfatter på heltid.

-Hvorfor stikker du hjemmefra og bor i et annet land i en hel måned hvert år?

-For da lager jeg ei boble som det er ok å være i. Forsterker det med strenge rutiner (som om jeg har gjort dem i årevis), som når jeg spiser, drikker kaffe, og hvor.

Til slutt blir ting litt kjedelig, og det er da jeg får arbeidet.

To-tre kreative økter

-Hvordan ser timeplanen ut da?

-Det kan være forskjellig. I Athen drakk jeg kaffe på balkongen (høres kulere ut enn det var – bare betongutsikt) sammen med en klementin eller noe, eller helst på Cafe Koutsikou rundt hjørnet. Der førte jeg en kortfattet journal.

Så jeg drakk kaffe, snakket med servitrisene og skrev om hva jeg hadde gjort dagen før. Kaffetrakteren på i leiligheten.

Så arbeide i en eller to økter på 1,5 timer hver (tre økter har skjedd, men sjelden). Arbeidet foregår i perioden kl 10 til 15, sånn cirka, med pauser hvor jeg gjør hva som helst. Leser noe. Sitter ute. Jeg ser ikke mye på klokka. Setter bare på nedtelling på mobilen.

Etter to økter er jeg kjempefornøyd og går for å drikke øl eller tar meg en tur til sentrum. Men først skrive i journalen om hva jeg har skrevet, hvilke problemer jeg har osv.

Ikke noe komplisert i det med rutiner, egentlig. Handler vel bare om at ting skal gå litt på skinner. At det ikke skal bli sånn: Hva skal jeg gjøre i dag? liksom.

Skrev bok i Danmark

-Hvor var du da du skrev #Alfahann?

Arbeidsplassen til Jan Tore Noreng i Danmark. Foto: Jan Tore Noreng

-Skrev mye i kunstnerboligen Gammel Have på Fyn i Danmark. Litt samme, men mindre ting å se rundt omkring. Etter en måned, da jeg kikket på teksten, ble jeg skikkelig overrasket over hvor mye jeg hadde. Trodde jeg bare hadde drukket øl og sittet i solen, liksom. Det var kanskje der jeg oppdaget at dette var en ok måte å jobbe på.

Så du har egentlig innført 3-timers-arbeidsdagen?

-Hodet er jo påskrudd hele dagen, da ...

Kreativ journal

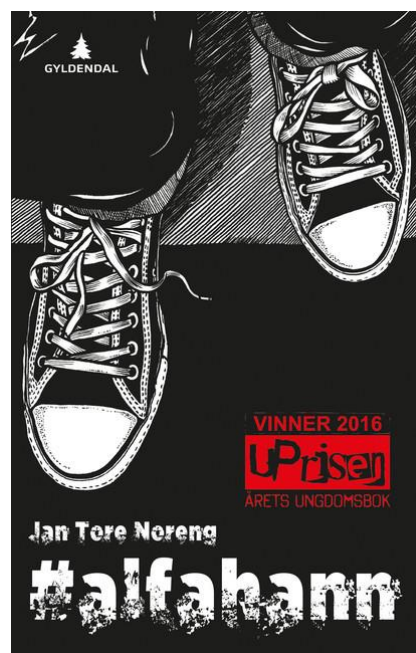
-Kunne du ikke bare gjort dette hjemme på Senja?

-Men det gjør jeg jo hjemme også. Men bobla blir på en måte sterkere og bedre når jeg er borte fra mitt virkelige liv, eller noe. Hjemme er det kanskje lettere å ta en fridag. Når man reiser bort for å skrive, må det jo skrives. Om ikke annet så for å fjerne sin egen dårlige samvittighet

-Hva er den journalen du skriver? Er det manus, en disposisjon eller hva?

-Nei, bare til meg selv. For eksempel hvor mange ord jeg har skrevet. Om jeg syntes det var gode økter eller om jeg er misfornøyd. Humøret mitt. Hva jeg sliter med. Hva jeg må ta tak i neste dag.

Kort og stikkordsmessig.

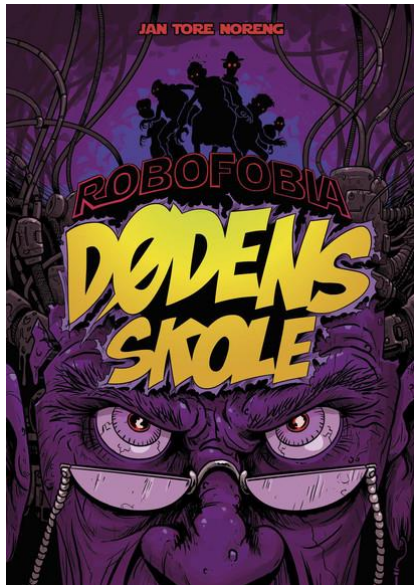

Inne i bobla

-Åja. Kan du beskrive hvordan det er å være i bobla?

-Hm. Kanskje det handler om å ikke tenke for mye på regninger og oppvask. Lykke til å få meg til å svare på en epost når jeg har det sånn. Men den varer over tid. Etterpå kan det være vanskelig å forklare hva jeg gjorde – men ofte gøy å lese journalen/dagboka.

Kanskje har det noe med å gjøre at jobben fortsetter i hodet etter såkalt «arbeidstid» i større grad enn den gjør til daglig.

Jan Tore Noreng har skrevet trilogien «Robofobia».

-Hvordan vil du beskrive den kreative prosessen din?

-Jeg pleier å kalle det at hodet «koker» lenge på stoffet før jeg begynner å skrive. Når jeg skriver, kommer det ut rimelig ferdig. Flikker ikke mye før redigering etter tilbakemelding fra redaktør.

Så kommer jeg til steder hvor ting skjer i teksten. Enten ser jeg at den veien jeg tenkte jeg skulle gå ikke er farbar. Eller en karakter gjør noe uventet eller utvikler seg i en retning jeg ikke hadde forutsett. Da må jeg ta en pause og la det koke litt til.

Kreative spørsmål

-Hvor lenge er den pausen? En halvtimes gåtur, eller noen ukers venting?

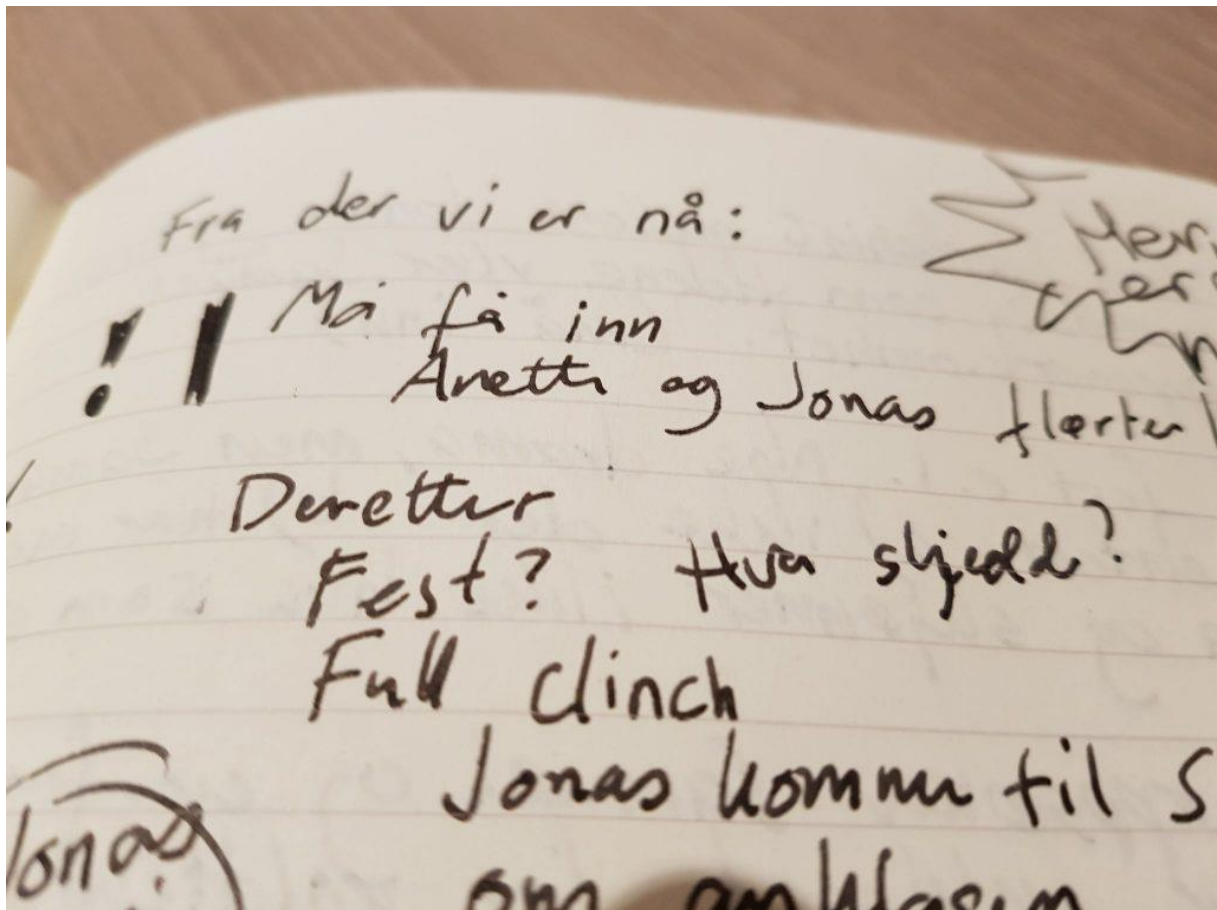
-Når jeg sitter virkelig fast (sjelden), setter jeg meg ned med penn og papir og tegner og stiller spørsmål direkte på arket. Hvem er hun egentlig? Hvorfor gjør han sånn? Osv. Lister opp muligheter.

Ah, det er en spennende kreativ teknikk!

-Pausen er kanskje noen dager. Noen ganger med notatbokarbeid som beskrevet over.

Har noen bilder fra notatboka, fra nyromanen min, hvis du vil ha.

-Ja! Det er supert som illustrasjon!

Fra notatboka til Jan Tore Noreng.

-Man kan nesten SE gjennombruddet!

Stol på din kreative metode

Hva er det viktigste du har lært om kreativitet?

-Prøve nye måter å gjøre det på, men STOLE PÅ METODEN når det faktisk viser seg at det fungerer. Som at jeg ikke sitter fra morgen til kveld og skriver og flikker. Får liksom litt dårlig stemning, men forteller meg selv at sånn funker jeg.

Og at man kan ikke vente på inspirasjon.

-Hva gjør du hvis du føler deg uinspirert en dag, da?

-Det er det jeg mener. Det handler ikke om å føle seg inspirert/uinspirert. Det handler om å sette seg ned og gjøre jobben. Mange ganger er jeg lat, men når jeg har satt i gang timeren, så vet jeg at jeg kommer jeg til å begynne å arbeide.

Jan Tore Noreng og jeg, Håkon Forfod Sønneland, lånte leiligheten til Gyldendal i Terracina i Italia og jobbet hardt, som her.

Så du har gjort timeren til sjefen? Når den tikker, må du adlyde og jobbe?

-Ja. Jeg lurar den gjerne ved å gå og lage meg en kopp kaffe etter at den har begynt. Men det går vel maks bort et minutt eller to.

Haha!

Hvis du skulle stilt deg selv et spørsmål om kreativitet, hva ville det vært? Og hva er svaret?

-Da må det jo være noe jeg lurar på. Og da har jeg vel ikke svaret, vel? Som «Hvor kommer kreativitet fra?». Aner ikke. «Hva skjer når karakterer finner på noe du ikke hadde tenkt?» Aner ikke, men det er vel det som er kreativitet, da.

Kreative teknikker

-Bra svart!

Bruker du spesielle teknikker når du skal løse en kreativ oppgave?

-Skriver opp alle muligheter jeg kommer på, også dumme. Vanlig brainstorming, med andre ord. Bytte format, som jeg fortalte om, ser ut til å fungere. Det kan også bety å gå en tur. Bytte ut skjermen med noe annet, liksom.

Andre ganger slår jeg opp på tilfeldige sider i ordboka, velger ut tilfeldige ord og ser om de får meg videre.

Egentlig mest i begynnelsen, når jeg lager karakterer, ikke så mye når jeg står fast.

Tre forfattere på ei bok: Sammen med Jan Tore Noreng og Annett Klepp skrev jeg boka «Nattdragen» for Gyldendal.

-Kult! Dette er nyttig og spennende for flere enn meg! Er det noe mer du har lyst til å si om ideer og kreativitet?

-At man må ta vare på idéer. Også de som bare er små fliser av noen idéer. At det er lov til å stjele litt. I Kunsten å tryne (til høsten, håper jeg) stjeler jeg fra Askepott. Bare at det er ikke en glass-sko, det er en mobil med fingeravtrykkleser.

Tar vare på ideene

Hvordan tar du vare på ideene?

-Evernote. Betaler premium. Talebeskjeder. Synger inn sanger. Skriver med håndskrift på min Samsung Note 8. Ellers små notatbøker over alt.

-Hvordan kan man vite hvor mye som er ok å stjele?

-He he. Man må føle seg fram. Som en tyv i natten.

-Hvor er det du reiser neste gang?

-Gammel have i september. Kjenner du forresten til [Tim Ferriss](#)? Han gjør litt som du gjør nå: snakker med folk som er gode til et eller annet, og lurert ut av dem de beste tipsene.

-Supert! Godt tips! Da har jeg alt! Takk skal du ha!

Jan Tore Noreng i Terracina. Det var helt sikkert en grunn til å fotografere ham sammen med ballonger i gata, men det er nå glemt. Foto: Håkon Forfod Sønneland

Jeg synes det er barnslig gøy å bli hentet med en navnelapp på flyplassen. Her har Jan Tore lånt lappen fra taxisjåføren på flyplassen i Roma.

Hilde Louise Asbjørnsen: «Kreativitet og kjærlighet henger tett sammen»

Hilde Louise Asbjørnsen fikk troen på at hun var kreativ fra moren.

-Kreativiteten trenger trygghet og varme, sier Hilde Louise Asbjørnsen.

[Hilde Louise Asbjørnsen](#) er jazzsanger, låtskriver, skuespiller og tekstforfatter. Hun har gitt ut en rekke album, og vant komiprisen i 2011 og 2016.

Asbjørnsen tenker det er viktig å finne de folka man har riktig kjemi med, og jobbe med dem.

-Det har hatt en kjempestor verdi for meg. Å finne det bandet jeg jobber med nå, de er mine talerør og min inspirasjon. Når jeg hører hvordan de tolker mine melodier på nytt hver gang, det er utrolig inspirerende, og det gjør at jeg stoler mer på min stemme. **Kreativitet er utrolig avhengig av at jeg har de riktige folka rundt meg. At vi har en varme, og en felles kjærlighet til det man driver med. Kreativitet og kjærlighet henger tett i hop.**

-Kreativitet og kjærlighet, du! Si litt mer om det.

-Ja. En varme! Vi har en slik varme for hverandre. Vi digger hverandres uttrykk ... Og så er vi jo glade i hverandre, vi er gode venner, vi er trygge på hverandre. Alle føler seg trygge. Det med trygghet og kjærlighet, det henger sammen med kreativitet.

-Kreativitet er vågemot

-Hva tenker du på med kreativitet?

-Jeg tenker på frihet, og på vågemot og en søken etter sin egen nerve.

-Når føler du deg mest kreativ?

-Hm. Det er en veldig forbigående tilstand, og den er vanskelig å påkalle. **Men når jeg skriver tekst og melodi, og sitter hjemme på arbeidsrommet og kommer inn i en sånn flyt, der man slipper å tvinge ting fram, at det kommer av seg selv, da er jeg i mitt mest kreative.**

-Hvordan kommer du inn i den flyten?

-Nei, det er litt mystisk, egentlig.

Jeg kan for eksempel reise av gårde for å skrive musikk, og så er det full klaff. Andre ganger kommer det ingenting, eller ting jeg bare synes er dårlig, som jeg kaster. Så det er noe litt tilfeldig over det hele, å komme i den tilstanden. **Men jeg har blitt flinkere med åra å bare sette meg ned og skrive,** og bare GJØRE det, å bare BEGYNNE, uten å føle at man må ha den der magien, eller den voldsomme inspirasjonen. Da kan jeg av og til klare å skrive meg inn i den flyten.

-Blir du stressa hvis du for eksempel reiser bort og skal skrive, og ikke får det til?

-Ja, veldig stressa! Og sint på meg selv. Og frustrert.

-Det hjelper sikkert kjempemye.

-Det hjelper ikke! Så det er veldig, veldig uheldig. Men det skjer jo ofte at man gir litt opp. Og så kommer det ting likevel, gjerne etter at jeg har gitt opp.

Frykter det går tomt for ideer

-Blir du redd for at det ikke skal komme noe?

-Det er ofte sånn i begynnelsen av en skrivefase. Jeg blir nervøs for at det ikke skal flyte så godt denne gangen som forrige gang. **Jeg lever i en konstant frykt for at det skal være TOMT, på en eller annen måte.** Men etter 11 album pluss forestillinger, så har jeg erfart at det kommer faktisk mer. Det var ikke bare flaks. Det er en jobb, det er et fag. Det er det jeg mener med selvtilliten og motet, å stole på seg selv, å stole på at det er et eller annet der, det har jeg lært med åra. Så det er kanskje ikke så mystisk lenger, sånn sett.

Starter alltid med tekst

-Er du bevisst på selve den kreative prosessen?

-Ja, det varierer jo fra gang til gang. Som regel jobber jeg med tekst først. Jeg begynner alltid med ideen om et tema, en tematikk, et innhold, et budskap som jeg vil ha fram, som jeg vil det skal handle om. Jeg begynner stort sett med noen tekstlinjer. **Ofte kan jeg skrive hele teksten uten melodien, og skrive melodien etterpå.** Av og til kan det gå mer hånd i hånd. Men det må alltid begynne med en slags hook, en knagg, en tydelig ide til innhold.

-Det er spennende, for det er mange musikere som sier at de får en del av en melodilinje, og så jobber de derfra. Mens du begynner med tekst ...

-Ja. Jeg hadde nok ikke skrevet musikk hvis jeg ikke hadde skrevet tekst. Det er den formidlingen, historiefortellingen, som er nerven i det for meg.

-Du tenker at du driver med historiefortelling?

*-Absolutt. Det er et kriterium for meg at jeg har noe å formidle, for at jeg skal skrive ei låt. **Jeg liker å lage små universer, små scener**, å ta med folk inn i en stemning eller en situasjon, som de kanskje kan kjenne seg igjen i. Det kan være ting jeg har behov for å skrive av meg. Ting som har skjedd, emosjonelle stemninger som må ut. Det er drivkraften for meg.*

Kreativt råd til barn

Jeg lever i en konstant frykt for at det skal være TOMT. Men jeg har erfart at det kommer faktisk mer. Det var ikke bare flaks.

-Ville du klart å leve et liv hvor du ikke gjorde noe kreativt?

-Jeg ville vansmektet. Det ville vært tøft for meg. Det ville fått utløp på en eller annen måte. Jeg er veldig glad i matte, glad i akademia og å lese teori og metode, men det er ikke nok.

-Det er en ting jeg brenner for: Barn er naturlig kreative, men det er mange som mister troen på sin egen kreativitet når de blir voksne. Jeg tenker det er viktig at barn opplever glede ved å skape, og at de føler seg trygge på kreativiteten sin.

-Ja, ikke sant!

Hilde Louise Asbjørnsen har alltid en frykt for å gå tom for ideer.

-Har du noen råd til barn som ønsker å være kreative?

-Ikke sammenlign deg med andre

-Det å stole på kreativiteten sin, det kan jeg takke min mor for. Hun var veldig opptatt av å applaudere når vi hadde lagd noe, tegnet noe eller sang eller gjorde et eller annet. **Når vi brukte idebanken vår fritt, så applauderte hun det alltid, uansett hvordan det så ut.** Men det er jo mer råd til foreldre. Råd til barna ... Det må være: Ikke sammenlign deg med NOEN andre. For DIN strek og DIN stemme er helt spesiell, og det er DEN som er spennende for andre. Det er ikke spennende for andre at du prøver å ligne på noe annet du har hørt eller sett. Lytt til din egen stemme.

-Bra sagt. Du sa «idebanken» ...

-Jo, jeg tenker alle har en idebank, og den er kanskje formet av den måten du ser verden på. Alle ser verden på forskjellig måte. Vi kan ikke sammenligne, vi kan ikke være i hodet til hverandre. Jeg tror at alle har sitt eget lager av ider, farger og melodilinjer som ikke matcher alle andres.

-Er det kanskje det som skjer med en del voksne, at de lukker igjen døra til det lageret?

-Ja, ikke sant! At de tenker at det ikke er noe verdi i det, er opptatt av livet, hverdagen, og glemmer å bruke idebanken!

Kjartan Fløgstad: Skrivebordet er et lite kreativt sted

For Kjartan Fløgstad fungerer det ikke å sitte stille foran pc-en. Han trenger bevegelse.

[Kjartan Fløgstad](#) er en av Norges mest anerkjente forfattere. Han har en solid merittliste: Aschehougprisen, Nordisk Råds litteraturpris, Kritikerprisen, Noregs Mållags pris, Brageprisen, Gyldendalprisen og Brages hederspris.

-Er det noen situasjoner hvor du føler deg mer kreativ?

-Det er lettere å si når jeg ikke føler meg kreativ: Når jeg sitter stille framfor en pc og prøver å finne på noe! Nesten alltid oppstår de gode ideene i forbindelse med bevegelse. Når jeg går, eller flytter meg fra et punkt til et annet. At det skjer noe annet enn i den litt krampaktige situasjonen ved skrivebordet. Det er en liten kreativ stilling.

Bevegelse trigger kreativiteten

-Er det sånn at hvis du sitter ved pc-en og trenger en ide, så går du deg en tur?

-Ja, jeg reiser meg veldig ofte. **Det er nok å gå rundt pc-en, eller gå rundt huset, eller dra til Buenos Aires.** Det kan også hjelpe.

-Men det hender altså at du reiser deg og går rundt huset, og setter deg igjen?

-Det hender svært ofte. Eller går ned trappa, eller opp trappa, eller et eller annet. Det er en underlig ting. Det kan også hjelpe at telefonen ringer, at jeg blir revet ut av der jeg var. Når jeg kommer tilbake, er det noe nytt som har oppstått. Så uvelkomne avbrytelser kan også være bra.

-Det er sjelden kreativiteten oppstår i den der hakkesituasjonen ved pc-en, sier Kjartan Fløgstad.
Foto: Håkon Forfod Sønneland

-Er det pausen som gjør det, eller at du får ny input fra samtalen?

-Det er at du blir revet ut av det du tenker på, og kommer tilbake og tenker «Jøss, var det sånn det var».

-Er det litt det samme som å sove på det, bare på kortere tid?

-Ja, det kan hende.

Henter kreativitet fra den ytre verden

-Hvor kommer kreativiteten fra?

-Akkurat hvor den kommer fra er uklart. Men den kommer innenfra, og så bør den vare en stund. For min del kommer den fra den ytre verden, og så er den filtrert gjennom mine erfaringer. Og så kommer den i beste fall ut igjen i form av dikt og prosa.

-Men det er ofte lange linjer. Den ytre verden slik den var for lenge siden eller langt borte, kan plutselig skape kreativitet i mitt indre. Eller også at jeg møter en fyr med sixpence ...

-Hahaha (latter fra meg som har på dette hodeplagget)

-...ja, det kan føre til at det kommer en fyr med sixpence og vest i min neste roman. Som kan ha det utstyret, men som har ansiktet til en annen person, kan ha et annet kjønn. Slike ting kan skape deler av kreativiteten.

Jeg tok av meg six-pencen rett før bildet ble tatt. Dumt. Ville vært bedre samsvar med teksten om jeg hadde beholdt den på.

-Skriver du ned sånne ting?

*-Nei, jeg venter alltid. **Jeg tenker at hvis du glemmer det, er det ikke viktig, men hvis det dukker opp igjen, er det noe med det.***

-Jeg skriver ned alle ideer. Tre måneder etter på kan jeg skrive ned den samme ideen, så tenker jeg «dette var nytt».

-Haha. Ja. Nei, jeg skriver ned mye mindre. Jeg venter med å skrive. Så skriver jeg kanskje et ord. Og et ord til. Og så kan kreativitet oppstå mellom de to orda som var vanskelig å oppdage før de stod der. Altså, kreativitet har også med tilfeldigheter å gjøre, tror jeg. At to ting, tilsynelatende uten sammenheng, kan bli plassert sammen, og så oppstår det kreativitet mellom dem.

Bruker tid for å få ideer

-Hva gjør du hvis du står helt fast?

-Da venter jeg. Jeg tar tiden til hjelp. For meg har det alltid hjulpet.

-Blir du usikker da?

*-**Nei, og hvis jeg blir usikker, tenker jeg at jaja, det finnes cirka 100 millioner bøker fra før i verden, så det kan hende at verden tåler at dette ikke blir bra.***

-Så du letter trykket på deg selv, og tenker at det ikke er så farlig?

-Jo, det er farlig, men det spørs på perspektivet. Det hjelper å se det store bildet av og til.

Fløgstads beste råd

-Hva er ditt beste råd til unge mennesker som ønsker å være kreative?

*-Det er nok å lære verden å kjenne der de er, og ser om det blir noe ut av det. Altså, at en skaffer seg en eller annen livserfaring som i beste fall kan korrespondere med talentet. Det kan ofte være et vanskelig liv, det er historien full av. **Det er iallfall ikke tingen å sette seg ned og se mot horisonten og håpe at inspirasjonen og kreativiteten skal dale ned fra det fjerne.** Den kommer mer opp fra der du er.*

Drillo: -Kreative spillere er sjeldne

Trenerlegende Egil Drillo Olsen ser på kreativitet som en sjelden spisskompetanse.

Kreativitet er en av flere nødvendige spisskompetanser i et fotballag, mener Drillo.

-Jeg spekulerte i sin tid som landslagstrener i spisskompetanse, komplementære ferdigheter. Kreativitet var en spisskompetanse som noen hadde. Jeg brukte på 90-tallet Myggen og Lars Bohinen, nå har du en Martin Ødegaard som er på vei til å ligne noe av det samme, som ser løsninger andre ikke ser.

-Så trenger du naturligvis andre typer spisskompetanser på et lag, du trenger hurtighet, styrke, taklingsferdigheter og så videre, men kreativiteten er en av de sjeldneste. **Det er sjeldent du finner veldig kreative spillere.**

Hvordan vil du definere en kreativ spiller?

-En som kommer med løsninger som er vanskelige å forutse og skaper åpninger. En som ser de gode gjennombruddsmulighetene. De er ofte til stede bare i deler av et sekund. Det gjelder å time riktig og spille den gode gjennombruddspasningen i det rette øyeblikket. En kreativ spiller er også en spiller som er god en mot en, en god dribler.

Hvordan blir man en kreativ spiller?

-Jeg har ikke noe godt svar på hvorfor noen spillere blir kreative og andre ikke. Men de spillerne som er kreative, de har i hvert fall spilt fotball veldig mye.

Ville det funka med et lag med 11 kreative spillere?

-Nei, overhodet ikke.

Hva ville skjedd da?

-De hadde antakelig sluppet inn for mye mål. Jeg hadde jo spilleranalyser. Det var ikke sjeldent at Myggen hadde flest plusser på den analysen, men han hadde også flest minuser. Jeg trengte plussa hans.

Det finnes jo de spillerne som ser ut til å ha alt, som både er kreative og har andre spisskompetanser. Messi har nesten alt.

Så løsningen er egentlig å ha flere som Messi?

-Jeg tror ikke du kan ha 10 Messi-er heller.

Ser du på deg som et kreativt menneske?

-Nei, jeg er veldig nøktern. Jeg er opptatt av kunnskap.

«Ikke se rett på kamera». «Ok». Egil Drillo Olsen til høyre, meg til venstre. Foto: Cathrine Sandnes

Per Spook: Trenger et mål for å være kreativ

«Per Spook har hatt en formidabel suksess som moteskaper og er den første norske motedesigneren som fikk eget motehus i Paris», oppsummerer Store norske leksikon. Foto: Håkon Forfod Sønneland

-Jeg har ikke ideer hvis jeg ikke har et mål. Hvis jeg ikke har noe prosjekt, blir ideen meningsløs, for jeg trenger den ikke. Jeg må ikke være kreativ hver dag, sier mote-nestoren Per Spook.

Men når han har en oppgave, spruter ideene fram av seg selv. Det kan være å designe et plagg, ha et større utsmykningsoppdrag for et firma, eller så enkelt som å pynte et juletre. Da kommer ideene av seg selv, og han bruker ikke spesielle teknikker for å mane dem fram.

Får ideer når han har rammer

Per Spook er glad i rammer – at han har en konkret oppgave som skal løses.

Han trekker fram et eksempel der han skulle formgi nye glass; rødvinsglass, hvitvinsglass, champagneglass. Når glasset har et bestemt formål, gir det begrensninger i idefasen.

-Da er du bundet til det. Det liker jeg godt.

Også i moteverdenen var det mange rammer å forholde seg til.

-Det er business. Der må man produsere.

Per Spook tenker på den kreative prosessen i motebransjen som tredelt: Først å få selve ideen, så å lage en modell, og til slutt å realisere sluttproduktet.

-Jeg trengte å kunne skredderyrket. **Det er mange skreddere som ikke er kreative, de kan lage etter mål, men de har ikke egne ideer.**

Per Spook og meg.

Født til å være kreativ

Å være kreativ er noe du er født til, mener Per Spook.

-Hvis du ikke er født pianist, kan du ikke bli pianist. Så må du selvfølgelig trene opp evnen og holde på hele tiden, hvis ikke faller du. Og det er ikke alltid de som er født til det, bruker evnene sine.

-Noen barn er veldig flinke til å være kreative, andre er det ikke. Da jeg var barn, holdt jeg alltid på med noe, tegning, klær eller noe annet.

Ikke overraskende er Per Spook en av dem som aldri stoppet med det.

-Jeg er i kreativiteten hele tiden, men den er ikke så voldsom som da jeg var ung.

-Teknologi skaper idioter

Per Spook er lite glad i telefoner, pader og moderne teknologi.

-Folk tror de skal få hjelp av ipaden, men det gjør de ikke. **Teknologien gjør at folk blir idioter!**

Han er ikke altfor imponert av alt som blir fremstilt som kreativt i dag.

-Hvis du går på Astrup Fernley og det er utstilt en søppelkasse som er veltet, og det blir fremstilt som kunst... Da sier jeg stopp. Det er ikke kreativt!

Sånn får Lars Mytting ideer: Setter seg ned og skriver noe dårlig

– Metoden min er å rafse og skrive et ganske omtrentlig førsteutkast som er temmelig dårlig, tørt og stivt, sier Lars Mytting.

Det aller beste av teksten i førsteutkastet skriver Lars Mytting med blå skrift, så han husker hva han ble spontant begeistret for. Foto: Håkon Forfod Sønneland

-Jeg har aldri levert noe som forlaget har akseptert før etter 5-6 utkast.

Forfatteren er ikke av dem som venter på at inspirasjonen skal komme av seg selv.

-Jeg tror på å sette seg ned ved skrivepulten og skrive noe hver dag.

Får ideer uten internett

Lars Mytting skriver et annet sted enn der han bor, og sitter uten internett og med en FM-radio som ikke virker lenger. Når han får lyst til å stoppe opp og gjøre research underveis, stopper han seg selv.

– Jeg kan sjekke etterpå om det var sannsynlig at det kunne skje slik.

Erfaringen hans er at antakelsene ofte treffer.

Må jobbe uøkonomisk

Lars Mytting er ikke kritisk når han skriver førsteutkastet.

-Jeg lar det ligge og bli kaldt, og så skriver jeg på ny. **På 2. eller 3. runde innbiller jeg meg at det jeg skriver om virkelig har hendt, og da blir personene levende.**

-Jeg skulle ønske jeg kunne sette meg ned og skrive en perfekt side på en dag. Da ville jeg hatt ei bok på 365 sider på ett år. Men jeg skriver heller 12 sider på en dag, og bruker 20 sider på å skrive om. Det er en uøkonomisk måte å jobbe på, ler han. «Svøm med dem som drukner» skrev han for eksempel om fra fortid til nåtid, men så oppdaget han at det ikke fungerte som han ville.

-Så skrev jeg tilbake til fortid.

«Svøm med dem som drukner» ble en kjempesuksess. Det har også «Søsterklokkene» blitt.

De beste ideene skrives i blått

Faren med omskriving er at man skriver teksten i hjel, mener Mytting.

-Tredje gangen virker vitsene hulere. Jeg har en arbeidsmetode med førsteutkastet: Det meste av teksten skriver jeg i svart. **Det jeg er fornøyd med, skriver jeg blått.** Det jeg er usikker på, skriver jeg grått. Jeg prøver å skåne det som står i blått. Det jeg synes spontant er gangbart, tror jeg er bra for leseren til slutt også.

Ideene kan vente i årevis

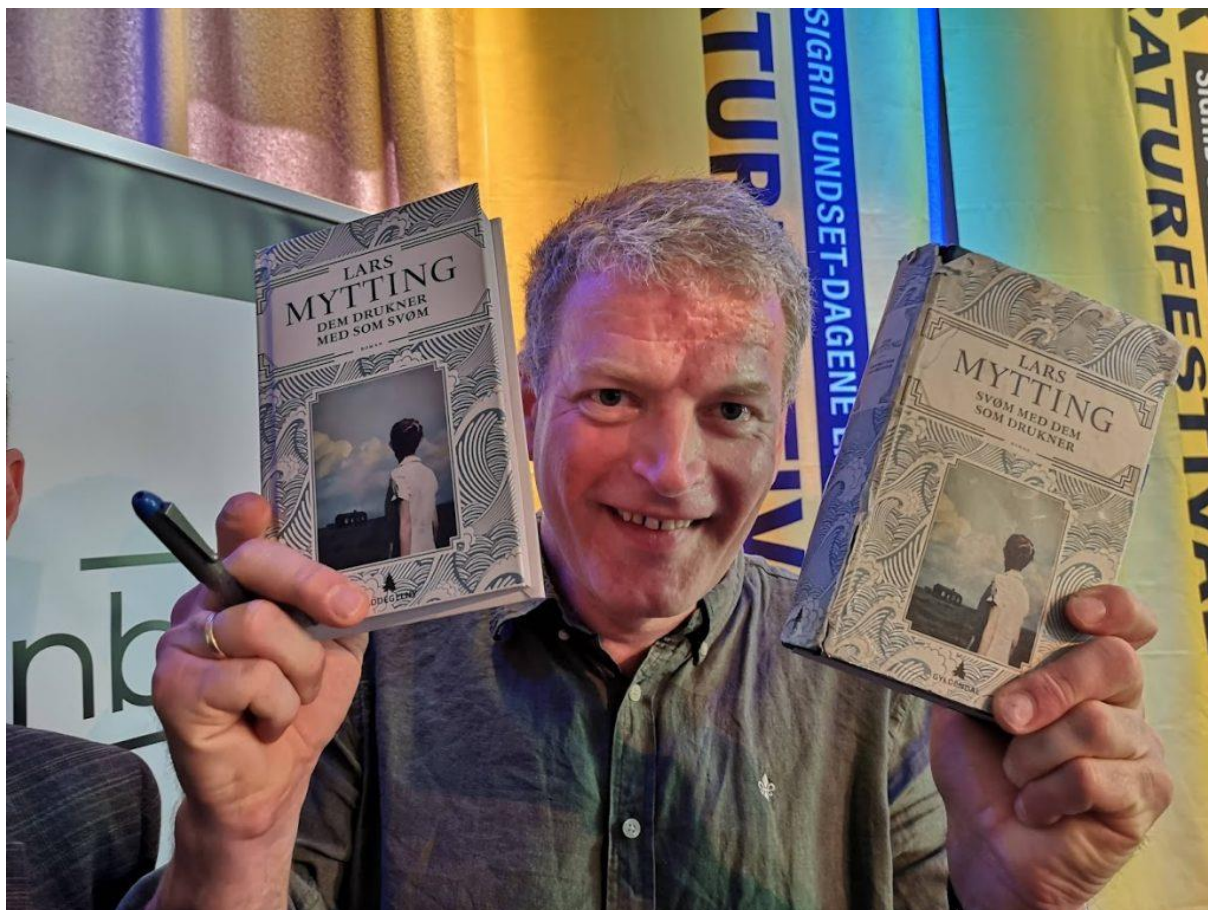
Lars Mytting kan ha ideer som modner i mange, mange år.

Som 14-åring kjøpte han et svensk jaktblad for fire kroner i en bruktbuikk. Der var det en setning om at noen hadde funnet et tre som var så gammelt at det hadde kapslet inn granatsplinter fra Napoleonskrigen.

-Det tok 25 år før jeg brukte det i «Svøm med dem som drukner».

Da han var ferdig med den boka, opplevde han en periode med et kreativt tomrom.

-Jeg var uttørket. **Boka var som en svamp, og hadde trukket til seg alle småideer jeg hadde.**

Lars Mytting og jeg samarbeidet om å lage en alfabetisk utgave av «Svøm med dem som drukner» i kunstprosjektet Limited edition. Alle ordene fra originalmanuset er med, men de er sortert i alfabetisert rekkefølge. Legg merke til tittelen som er alfabetisert til «Dem drukner med som svøm».